

Spis treści

Wstęp	9
Rozdział 1. Istota manipulacji	13
Manipulacja – dzieje pojęcia a jego znaczenie	13
Analiza definicji	13
Perspektywa leksykalna	14
Obszary znaczeniowe	17
Charakterystyka pojęcia „manipulacja”	19
Pojęcie manipulacji w perspektywie komunikacji perswazyjnej	24
Ustalenia semantyczne	31
Istota manipulacji jako działania zorientowanego na cel	32
Uprzedmiotowienie a instrumentalizacja	37
Antropologiczny i etyczny aspekt instrumentalności	39
Teorie manipulacji jako przedmiot badań	42
Nurt psychologiczny	42
Nurt społeczno-polityczny	44
Nurt lingwistyczny	45
Nurt pedagogiczny	49

Rozdział 2. Mechanizmy manipulacji	51
Psychologiczne klasyfikacje mechanizmów manipulacyjnych	51
Socjologiczne klasyfikacje manipulacji jako metody sterowania społecznego	55
Klasyfikacja procedur manipulacyjnych w naukach o wychowaniu ...	65
Rozdział 3. Procesy manipulacji. Przegląd wybranych zagadnień	73
Manipulacja jako forma nacisku. Przymus czy przemoc – analiza w perspektywie uprzedmiotowienia	73
Próba zdefiniowania pojęć „przymus” i „przemoc”	74
Czym jest przymus i jakie są jego rodzaje?	74
Pojęcie przemocy i jej rodzaje	82
Różnica między przemocą a przymusem	88
Ukryty program jako forma manipulacji	89
Manipulacja a propaganda. Koegzystencja zjawisk. Próba uporządkowania pojęć	96
Rozumienie działania propagandowego	96
Jaką formą komunikowania jest propaganda?	101
Propaganda w komunikowaniu politycznym	105
Czy utożsamianie propagandy z manipulacją jest zasadne?	108
Manipulacja w perspektywie teorii systemów	108
Rozdział 4. Manipulacja w rzeczywistości wychowawczej	113
Wprowadzenie	113
Totalitarny model wychowania jako forma manipulacji w perspektywie analiz politycznego nurtu pedagogiki antyautorytarnej	116
Edukacja jako narzędzie wyzwolenia spod wpływów manipulacyjnych – perspektywa pedagogiki emancypacyjnej	121
Emancypacyjny wymiar pedagogiki wyzwolenia	121

Teoria krytyczna jako horyzont emancypacyjnego myślenia o wychowaniu	122
Nurt indywidualistyczno-anarchistyczny pedagogiki wyzwolenia	128
Nurt polityczny pedagogiki emancypacyjnej	131
Wszelkie wychowanie jako nielegalna przemoc – perspektywa pedagogiki negatywnej	149
Zakończenie	157
Bibliografia	169